

Puheenvuoro

Aiemmin hankittu osaaminen ammattikorkeakoulujen näkökulmasta

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen kehittämistä on ammattikorkeakouluissa aloitettu laajemmalla mittakaavalla kolmen viime vuoden aikana. Riippuen ammattikorkeakoulusta järjestelmiä ja menettelyjä on kehitetty vaihtelevasti: toiset ovat jo varsin pitkällä, toiset vasta nyt aloittavat. Jo nyt on mielestäni osoittautunut se, että ne, jotka muutamaa vuotta aiemmin tekivät perusteellista työtä muokattaessaan opetussuunnitelma-ajatteluaan ja opetussuunnitelmiaan osaamisperustaiseen suuntaan, ovat kyenneet myös tähän prosessiin paremmin kuin ne, joilla opetussuunnitelman uudistaminen jäi pelkästään koulutuksen mitattavien muuttamiseen opintoviikoista opintopisteiksi. Opetussuunnitelman laatu näyttää tässä mielessä olevan ratkaisevan tärkeässä asemassa osaamisen tunnistamisen ja sen arvioinnin pelikenttänä. Monissa tapauksissa osaamisen tunnistamisen asia haastaakin ammattikorkeakouluja jatkamaan jo aloitettua (ja ehkä jo taaksejäänneksi kuviteltua) opetussuunnitelman uudistamisprosessiaan.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen menetelytapojen kehittäminen haastaa opetussuunnitelma-kulttuurin ohella myös monen ammattikorkeakoulun arviointikulttuurin. Osaamisen tunnistaminenhan on määritelmällisesti opiskelijälähtöistä toimintaa. Siihen liittyy myös syvästi ajatus itsearvioinnin ensisijaisuudesta suhteessa ulkoiseen arviointiin. Se korostaa siten opiskelijoiden subjektiviteettia arviointiprosessissa tavalla, joka on useissa koulutusohjelmissa uusi asia. Toivottavaa on, että tällainen periaate leviää laajemminkin oppimisen ja osaamisen arviointikäytäntöihin.

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot

Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille ollaan parhailaan laatimassa yhteisiä pelisääntöjä ja periaatteita aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen. Varmain prosessien selkeyttämiseksi ja niiden läpinäkyvyyden edistämiseksi tämä onkin tärkeää. Yhteiset määrätykset edistävät varmasti myös asiaan liittyvän käsitteistön yhteistä ymmärrystä.

Yhteisenä molempia korkeakoulusektoreita koskevana asiana olisi hyvä avata kysymys "miksi arvioidaan?" tai "miksi tunnistetaan?". Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen yhteydessä keskustelujen pääpaino kun on toistaiseksi ollut "negatiivisessa pedagogiikassa". Ts. tunnistamisen mahdollisuudet on nähty lähinnä siinä, mitä ihmisten ei enää tarvitse oppia (esim. saadaksen tutkinnon). Kovin vähän on kiinnitetty huomiota aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen "positiiviseen potentiaaliin" eli siihen, miten tunnistaminen voi toimia tietyn tutkinnon hankkimiseen liittyen myös uuden oppimisen lähtökohtana. Olisi siis hyvä määrittää ensisijaisuus: onko aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ensisijaisesti kontrollin väline vai onko se ensisijaisesti osaamisen kehittämisen väline. Varmain se on osin molempia, mutta ensisijaisuuteen annettu vastaus on avain arviointikulttuurin kehittämiseen.

Lue koko puheenvuoro www.ahot.utu.fi

*Opettajankoulutuspäällikkö Hari Keurulainen
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu*

AHOT vaikuttaa oppimisen suunnitteluun

Olet todennut, että AHOT on oppimisen suunnitteluun perustavanlaatuisesti vaikuttava tekijä. Tarkennatko tätä?

Muodollisille korvaavuuksille ja hyväksilukemisille on vakiintuneita käytäntöjä. Muilta osin korkeakoulut eivät perinteisesti ole olleet kovin herkkiä ottamaan huomioon opiskelijoiden erilaista aiempaa osaamista ja sen hyödyntämistä voimavarana. Oppimisen tutkimuksesta kuitenkin tiedämme, että aiemmat tiedot ovat keskeisen tärkeä lähtökohta uuden oppimiselle. Vaikka korkeakoulujenkin opiskelijaryhmät ovat entistä suurempia, voidaan erilaisilla pedagogisilla ratkaisilla ottaa opiskelijoiden resurssit parempaan käyttöön. HOPS-työ tukee tätä ajattelua hyvin.

Miten opiskelijoiden aiemmin hankittua osaamista jo hyödynnetään esimerkiksi yliopistopedagogiikan opinnoissa?

Yliopistojen järjestämissä yliopistopedagogisissa koulutuksissa opetus nivoutuu yleensä kiinteästi opettajien työhön. Koulutuksessa

lähtökohtana on usein joku opetuksen kehittämishanke/-haaste, joka nousee opettajan aiemmista kokemuksista opettajana. Myös koulutuksissa laadittavat oppimistehtävät pyritään rakentamaan siten, että ne voi sovittaa omaan työtodellisuuteen ja omiin kokemuksiin. Tämä asettaa koulutusten suunnittelulle erityisiä haasteita silloin, kun tavoitellaan samalla yliopistollista arvosanaa tai jopa laaja-alaista opettajan pedagogista kelpoisuutta.

Missä näet, että olisi AHOT:in seuraavat haasteet?

Pohjatyötä ja hyviä käytäntöjä on olemassa jo runsaasti. Valtakunnalliset alakohtaiset ryhmät tekevät parhaillaan tärkeää työtä, jolle asetetaan suuria odotuksia. Jotta AHOT:in ideoista saadaan täysipainoisesti irti niin pedagogiset kuin järjestelmätasonkin hyödyt, vaaditaan vielä runsaasti ajatuksellista avoimuutta ja yhteistyötä eri tahojen kesken.

*Opetuksen kehittämispäällikkö Matti Lappalainen
Opetuksen kehittäminen ja tuki
Turun yliopisto*

AHOT Nyhetsbrev

Obs!
**AHOT-sidor nu
 även på svenska.**

I mitten av september 2008 besökte representanter från några svenska universitet Fortbildningscentralen vid Åbo Akademi. Målet var att diskutera och utbyta erfarenheter kring WBL (Work Based Learning) och APEL (Accreditation of Prior and Experiential Learning) inom lärarutbildning och -fortbildning.

Utbildningsledare Ann-Christin Isacson från Malmö Högskola berättar nedan om svenska erfarenheter:

Särskild lärarutbildning i Sverige 1999-2009

I ett regeringsbeslut den 15 april 1999 gavs ett uppdrag till fyra universitet och högskolor (Göteborgs universitet, Karlstads universitet, Lärarhögskolan i Stockholms och Malmö högskola) att anordna särskild lärarutbildning (SÅL). Detta första SÅL-projekt startade höstterminen 1999 med syfte att 200 lärare som arbetar i skolan utan lärarexamen skulle få möjlighet att, samtidigt som de arbetar minst 50 % som lärare, kunna delta i utbildning för att nå en lärarexamen. Projektet avslutades med målet uppfyllt våren 2001. Nya SÅL-uppdrag från utbildningsdepartementet fortsatte mellan 2001-2004 med 300 platser till obehöriga lärare och mellan 2002 - 2006 med ytterligare 4000 platser för obehöriga lärare. Antalet lärosäten utökades då med Högskolan

i Jönköping och Umeå universitet. Vi hade då SÅL-studenter i nästan alla 290 kommuner i Sverige.

Inom de senare projekten fanns det många obehöriga yrkeslärare. Den största delen av dessa var studenter som fått sin kompetens validerad, eftersom de inte hade de 90 högskolepoäng som krävdes. Genom validering har deras kompetens synliggjorts och bedömts. Denna bedömning möjliggör ett tillgodoräknande för antagning till projektet. Valideringsarbetet har gjorts i samarbete med olika branschföreträdare och med olika personer som har specialkompetens.

Läs hela artikeln på de svenska AHOT-sidorna på adressen www.ahot.utu.fi

Validering på Åland

Vilken är situationen på Åland, då det gäller AHOT-frågan?

Det görs en del validering både inom utbildning och arbetsliv, men ingen kallar det validering och det saknas gemensamma principer och metoder för arbetet. Inom utbildningen finns behov av metoder för erkännande främst i samband med antagning av vuxenstuderande och inom arbetslivet finns behov av kartläggning och bedömning av kvalifikationerna hos i första hand utländsk arbetskraft.

Du koordinerar projektet Validering på Åland. Vad handlar projektet om?

Landskapsregeringen startade projektet för att man vill skapa system, rutiner och förutsättningar för erkännande av kunnskap på Åland, både inom utbildning och arbetsliv. Under 2008-2010 driver vi ett antal utvecklingsprojekt som ska leda till att Åland från och med år 2011 har ett fungerande system för validering. Det handlar också om att knyta an till europeiska principer och europeisk praxis när det gäller validering, för att få en så bred verkan som möjligt. Projektet hänger även nära samman med den pågående utvecklingen av en infrastruktur för all vuxenutbildning på Åland. Valideringsprojektet delfinansieras av Europeiska socialfonden.

*Projektledare Robert Jansson
 Ålands landskapsregering - Projektet Validering på Åland*

Källor

Du hittar rapporten Validering i Norden på adressen:
www.nordvux.net >rapporter

Projektet Validering på Åland på adressen:
www.regeringen.ax/validering/

Ordlista

AHOT

På finska används AHOT (aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen) som samlade begrepp för utvecklingsarbetet i Finland. I Sverige motsvaras AHOT av begreppet validering, medan man i Danmark, Norge och Island använder sig av begreppet reell kompetens (realkompetencer, realkompetanse, raunfaemi). I engelskan motsvaras AHOT av RPL (Recognition of Prior Learning), APEL (Accreditation of Prior Experiential Learning) eller APL (Accreditation of Prior Learning). Direkta översättningar är svåra att göra eftersom utvecklingen i de olika länderna delvis skiljer sig från varandra men trots de nationella variationerna är det fråga om en parallell utveckling.

Validering (på finska AHOT)

Validering är en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de har förvärvats.

Lärandemål (på finska osaamistavoitteet)

Lärandemål är beskrivningar av vad studenten förväntas kunna och kunna göra efter genomgången utbildning eller kurs. Studentens aktiviteter sätts i fokus snarare än kursens innehåll.